

виробничої діяльності. Проблема ефективного розвитку корпоративної соціальної відповідальності полягає в тому, що на сьогодні серед компаній наявна низька соціальна активність. Підміна добровільного бажання компаній бути соціально відповідальними на державний вплив та примушення може стати перепорою для гармонізації суспільного розвитку. Проте органам державної влади варто сприяти розвитку законодавчих норм, що регулюють соціальні обов'язки бізнесу.

У даному контексті особливої актуальності набуває соціологічна оцінка практик корпоративної соціальної відповідальності на різних рівнях: як організаційних, так і суспільних. Зацікавленість органів державної влади та місцевого самоврядування в застосуванні оцінки практик корпоративної соціальної відповідальності проявляється в тому, що вони мають можливість отримувати об'єктивну інформацію про суспільні відносини у відповідних сферах на всіх рівнях; виявляти латентні форми соціальної напруженості в національній економіці та своєчасно вживати заходи для її подолання; постійно проводити вивчення, аналіз ефективності діяльності органів державної влади на різних рівнях.

Соціологічна оцінка стану корпоративної соціальної відповідальності може ґрунтуватись на вивченні думки основних стейкхолдерів компанії стосовно практик корпоративної соціальної відповідальності, наприклад, за індикаторами інвестування в розвиток персоналу, охорони навколишнього середовища, випуску якісної продукції (послуги), соціального розвитку місцевого товариства тощо.

Необхідність соціологічного дослідження сучасних практик корпоративної соціальної відповідальності в Україні постає все більш актуальним напрямком, оскільки з кожним роком це явище ускладнює свою структуру та соціальні ефекти. Отже, зараз перед соціологами постає нагальне питання в розробці методології та індикаторів вивчення й оцінки стану КСВ для формування належного зворотного зв'язку між бізнесом і суспільством та між бізнесом і державою.

УДК 005.35.330.342

Матукова Г. І.,
д-р пед. наук, проф.,
зав. каф. менеджменту і публічного адміністрування,
Орлова М. В.,
студентка спец. «Менеджмент»,
Криворізький економічний інститут,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ: СУТНІСТЬ КАТЕГОРІЇ ТА ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ

Стрімке поширення процесів глобалізації та розвиток конкурентного середовища в світі пов'язані з появою і використанням нових форм та інструментів управління процесами соціально-економічного розвитку суб'єктів підприємництва. Однією з таких форм є управління з використанням інструментів економічного впливу на соціальні складові діяльності суб'єктів всіх рівнів, що передбачає перенесення акцентів з комерційного управління на соціально орієнтоване, тобто управління на основі принципів соціальної відповідальності [4]. Дане питання останнім часом привертає до себе все більшу увагу як з боку вчених, так і керівників вітчизняних підприємств і вимагає більш детального вивчення. Мета роботи - вивчення сутності соціальної відповідальності підприємства та підходів до її управління. Проблема соціальної відповідальності бізнесу досліджується сьогодні вченими: Л. Вітківською, Е. Грішновою, М. Губською, Ф. Євдокимовим, А. Колотом, Л. Коноваловим, М. Корсаковим, К. Черновим та ін. Соціальна відповідальність бізнесу (СВБ) має наступний набір характеристик: СВБ – це добровільний вибір організації, в умовах зростаючої конкуренції й зменшення довіри до бізнесу; СВБ включає всіх членів суспільства: бізнес, ЗМІ, владу, населення, інвесторів та ін.; СВБ це не засіб вирішення проблем суспільства за рахунок бізнесу, а засіб участі в розвитку того середовища, де працює бізнес [3].

Виділяють три способи заохочення СВБ, які використовуються у світі: податкові кредити (зменшення ставки податку); податкові відрахування (зменшення оподаткованої бази); «процентні закони», згідно яким, компанія сама може вибрати, на які потреби піде певна частина податків, які вона платить [3].

Вивчення проблеми соціальної відповідальності бізнесу дозволяє сформулювати визначення терміну соціальна відповідальність - це добровільні зобов'язання соціального характеру, що визнаються суспільством, яке бере на себе підприємство для задоволення соціальних інтересів працівників та всіх зацікавлених сторін у рамках економічної доцільності.

Управління СВБ є процесом реалізації функцій планування, організації, мотивації та контролю, функцій управління. Цей процес спрямований на задоволення інтересів зацікавлених сторін (власників, менеджменту, персоналу, держави та бізнесу), що беруть на себе відповідальність за вплив їхньої діяльності на підвищення ефективності господарювання та забезпечення збалансованого розвитку суспільства. Дослідниками визначено три підходи до управління соціальною відповідальністю - ситуаційний, процесний та системний. Згідно із ситуаційним підходом до процесів СВ планування, організація, мотивація, контроль у різних організаціях переважно однакові, спрямовані на їх виконання. Підхід пов'язує конкретні заходи і концепції управління КСВ із внутрішніми та зовнішніми ситуаціями, які безперервно змінюються з метою досягнення цілей організації. При ситуаційному підході відбувається концентрація на ситуаційних відмінностях між підприємствами і в середині цих підприємств,

визначаються зміни ситуацій та як вони впливають на ефективність господарської діяльності. Процесний підхід в управлінні СВБ припускає, що СВ поширюється на весь цикл виробництва продукції (товарів, робіт, послуг) — починаючи від придбання виробничих ресурсів і закінчуючи випуском готової продукції (робіт, послуг); визначає, що бізнес є відповідальним не тільки за свої соціальні програми, але й за додержання принципів СВ з діловими партнерами і постачальниками. Цей підхід розглядає управлінську діяльність як виконання комплексу загальних функцій управління. Системний підхід до управління СВБ, дозволяє розглядати об'єкт як систему зі своїм входом (цілі, завдання), виходом (результати), зворотними зв'язками та зовнішніми діями. Підприємство розглядається як сукупність взаємопов'язаних елементів, які спрямовані на досягнення різних цілей. Системний підхід є зв'язуючим елементом ситуаційного і процесного підходів до управління СВБ.

Формування соціально відповідального бізнесу, сьогодні пов'язане з комплексом протиріч та конфліктів: конфлікт інтересів при формуванні внутрішньої соціальної політики між бізнесом і профспілками; конфлікт інтересів між бізнесом й органами державного управління та місцевого самоврядування при формуванні зовнішньої соціальної політики бізнесу. На жаль, дієва й ефективна система реалізації процесу узгодження інтересів бізнесу та місцевого управління, взаємовигідне співробітництво органів державної (регіональної, муніципальної) влади, власників бізнесу (роботодавців) та представників найманих робітників (профспілкових організацій), що забезпечить пом'якшення, або повне усунення протиріч, що виникають у процесі соціального діалогу, практично відсутня. Таку систему узгодження інтересів можна створити на базі соціального діалогу сторін: збереження стабільності розвитку соціальних програм; сприяння економічному зростанню й конкурентоспроможності бізнесу; спільного регулювання і контролю у сфері економічної та соціальної політики сторонами соціального партнерства.

Отже, за допомогою наведених підходів можна виділити найістотніші чинники зміни внутрішнього і зовнішнього середовища, що визначають особливості управління СВ, провести моделювання системи управління соціальною відповідальністю організації (визначення складу функцій управління, їх змісту і взаємозв'язку), здійснити комплексний аналіз всіх існуючих проблем розвитку СВ з позицій взаємодії з групами впливу.

Література

1. Грішнова О. Соціальна відповідальність бізнесу: сутність, значення, стратегічні напрями розвитку в Україні / О. Грішнова // Україна: аспекти праці. – 2010. – № 7. – 51с.
2. Колот А. Корпоративна соціальна відповідальність, соціальна звітність та аудит як сучасні інститути і технології соціального розвитку/ А.М. Колот // Україна: аспекти праці. – 2010. – № 3. – 67с.

3. Структурні зміни та економічний розвиток України: моногр. / В.М. Геєць, Л.В. Шинкарук, Т.І. Артьомова та ін. / Ін-т економіки та прогнозування НАН України. – К., 2011. – 696 с.

4. Яковенко О. Визначення базових категорій соціальної відповідальності / О.Яковенко // Бізнес Інформ. – 2014. – № 6.-24с.

УДК 330.341

Матукова Г.І.,
д-р пед. наук, проф.,
зав. каф. менеджменту і публічного адміністрування,
Коцуба В.М.,
студентка,
Криворізький економічний інститут,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Для розвитку цивілізованих суспільних відносин важливим є формування паритету інтересів бізнесу, держави та суспільства. Важливим інструментарієм побудови партнерських відносин у вирішенні нагальних питань слугує механізм соціальної відповідальності.

Вивченням інструментів взаємоузгодження суспільних інтересів у різних секторах і сферах економіки займаються вчені: Д. Баюра, О. Грішнова, А. Колот, Н. Супрун, О. Петроє [1]. Аналіз літературних джерел свідчить, що на сучасному етапі корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) набуває значного поширення, майже у кожній великій компанії є діюча стратегія ведення соціально відповідального бізнесу. Поняття соціальної відповідальності охоплює низку важливих питань. Невирішеним залишається пошук та досягнення оптимального балансу між корпоративними, громадськими та державними інтересами.

Світовий досвід сформував наступні критерії, відповідність яким дозволяє визначити окрему організацію як соціально відповідальну: добросовісна сплата податків, виконання вимог міжнародного, державного законодавств; виробництво та реалізація якісної продукції; реалізація корпоративних програм підвищення фаховості, морального стимулювання, охорони та зміцнення здоров'я співробітників; реалізація благодійних і спонсорських проектів; участь у формуванні позитивної суспільної думки про бізнес.

КСВ займає важливе місце в сучасній стратегії американських і європейських корпорацій (тільки в США та ЄС інвестиції в КСВ досягають \$2 трлн.) [2], але соціальна відповідальність поки не стала поширеним явищем в Україні.